

Реферат на тему: "Київ у житті та творчості М. Булгакова"

Михайло Булгаков

Реферат

на тему:

Київ у житті та творчості М.Булгакова

Чимало читачів булгаковської "Білої гвардії", і особливо читачі-кияни, переконані в тому, що дія роману відбувається в Києві. Це так, але не зовсім — уточнює Мирон Петровський. Дія роману відбувається в Місті, що схоже не лише на Київ, а й на Єрусалим. Булгаков міфологізував Київ, точніше створив міф про велике Місто-Град, проте крізь цей міф невблаганно просвічують реальні київські риси. Місту-Граду та його взаєминам із численними Майстрами булгаковських творів і присвячено книжку Мирона Петровського "Мастер и Город. Киевские контексты Михаила Булгакова" (2001, 367 с.), яка вийшла у видавництві "Дух і Літера".

"Киев у Булгакова не в изображении родного города, — пише Петровський, — не в названиях киевских реалий, вообще не в "теме", — он в самой структуре мышления писателя, в типологии его творчества. (...) Его (Булгакова. — О.Р.) модель мира была киевоцентричной. Он, если можно так выразиться, мыслил Киевом".

Присутність Києва в структурі мислення й типології творчості письменника справді може й не "задавати" наявність у тексті київських реалій. Тільки про які б міста не писав Михайло Панасович, усі вони — Москва, Єрусалим і навіть Париж — здаються двійниками Києва-граду, що випадково забрели до чужих земель. Так, у "Театральному романі" ("Записках небіжчика") Максудову вказують на наявний у його романі київський пейзаж ("зоряні ночі українські", "рокит Дніпра", "запахи акації" і "сріблясті тополі"), але всього цього, як стверджує Максудов, у його романі зовсім немає. Тополь, акацій і зоряних українських ночей у Максудова в "Чорному снігу" справді немає, однак Київ і київська тема є. Тільки вона, як і в самого Булгакова, в іншому — у відчутті катастрофи, що насувається, в апокаліптичних мотивах, у заграві за вікнами і крові на снігу.

І ця апокаліптика пов'язана з тим, що, як вважає Мирон Петровський, у всіх своїх текстах Булгаков розповідає про загибель Міста, що одночасно й Київ, і Єрусалим, і Рим. Любителів прямолінійного патріотизму така багатшаровість і еклектичність булгаковського Києва може шокувати, особливо якщо поставити в цей ряд ще й Москву, але киянин Булгаков саме тому киянин повною мірою, що до всього ще й космополіт. І світ бачиться йому у вигляді величезного Міста-Граду, на який з усіх боків насувається хаос, що загрожує поглинути його. Пам'ятаєте, в "Мастере и Маргарите": "Тьма, пришедшая со Средиземного моря, накрыла ненавидимый прокуратором город..."

Протистоянням Міста й сил ентропії завжди переймався Булгаков, щоправда, далеко не завжди оптимістичними були його прогнози щодо того, хто візьме гору. Мирон Петровський у книжці "Мастер и Город. Киевские контексты Михаила Булгакова" досліджує художній розвиток цього протистояння в текстах Булгакова — від ранніх творів до "Батума".

У "Батумі" остання опозиція зводиться на ніщо страшним і згубним перетворенням майстра на вождя, щоправда, це від початку, якщо так можна висловитися, — трохи зіпсований майстер, самозваний претендент у майстри. Або як стверджує Мирон Петровський: "Перед нами п'єса о переходе пророка в "инобытие" вождя". Хоча, попри песимізм, який оволодів ним наприкінці життя, Булгаков обмежився лише п'єсою "о переходе пророка в "инобытие" вождя", а не про перехід Міста в інобуття хаосу. Людина може спокуситися, Місто — ніколи. Град небесний із градоначальником Ієшуа Га-Ноцрі ніби ширяє над усіма булгаковськими містами, вказуючи на їх небесну, не підвладну тлінню серцевину. Тому й Максудов — один із численних булгаковських Майстрів — син віце-губернатора, що лякає Івана Васильовича, який очолює в "Театральному романі" Незалежний театр. Зв'язок Майстра й Міста, хоч як би іронічно він подавався, незмінно наявний у булгаковських текстах. Книжку Мирона Петровського й присвячено цій незмінній парі — Місту, що супроводжує Майстра в усіх його мандрах, і Майстру, що не втомлюється живописати Місто.

"Предстоит ли художнику-живописцу нарисовать портрет, написать пейзаж или построить жанровое полотно — он все равно окунает кисти в свою палитру, — так Булгаков окунает свои кисти в Киев, что бы ни предстояло ему изобразить". Ця цитата з книги Мирона Петровського (розділ "Миф о городе и мифологическое городоведение") немов принижує Київ перш ніж його возвеличити. "Палітра? І тільки?" — розчаровано запитаєте ви. А хіба цього замало? Адже співав Окуджава: "Живописцы, окуните ваши кисти () В суету арбатских улиц и дворов..." — і Арбат — це не лише не принижувало, а навіть навпаки. Мислити Києвом зовсім не означає навчитися без виправлень його "переписувати". Києвоцентричність булгаковської творчості полягає не в "переписуванні" рідного міста, а в рідкісній здатності розмовляти з Містом за допомогою текстів, на які саме воно й надихнуло, а потім дарувати ці розмови нам.